

ПОСМЕРТНА ДІАГНОСТИКА АСКАРИДИОЗУ КУРЕЙ ПРИВАТНИХ ГОСПОДАРСТВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О. С. Клименко, канд. вет. наук, доцент,
С. М. Михайлютенко, канд. вет. наук,
О. В. Кручиненко, канд. вет. наук, доцент,
О. Ю. Хижня, здобувач вищої освіти ступеня підготовки «магістр»

Полтавська державна аграрна академія
вул. Г. Сковороди, 1/3, м. Полтава, 36003, Україна

Аналіз літературних даних та власні дослідження свідчать про значне поширення кишкових паразитозів курей. Лабораторними дослідженнями встановлено паразитування нематод у птиці приватних господарств Полтавської області. Диференціація аскаридіозу та гетеракозу потребує використання посмертних методів діагностики. Неповним гельмінтологічним розтином трупів курей з господарств Полтавщини було виявлено нематод біло-жовтого кольору довжиною 25 – 100 мм у тонкому кишечнику та м'язовій частині шлунка. Кутикула гельмінтів мала поперечну посмугованість. Вхід у ротову порожнину був оточений трьома губами, кожна з яких мала два зубоподібних вирости, сосочки та зубчики по краях. Довжина самців коливалась від 25 до 40 мм і залежала від їх статевої зрілості. На хвостовому кінці добри видно дві спікули однакової довжини, статевий присосок та статеві сосочки. Морфологічні особливості збудника вказують про його належність до виду *Ascaridia galli* (Schränk, 1788).

Ключові слова: ГЕЛЬМІНТОЗИ ПТИЦІ, АСКАРИДІЇ, КУРИ, ПОСМЕРТНА ДІАГНОСТИКА, ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНІ ЗМІНИ, МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПРИВАТНІ ГОСПОДАРСТВА, ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ.

Проблема кишкових паразитозів птиці не залишається поза увагою дослідників з різних куточків України. За літературними даними, у степовій зоні частіше циркулюють аскаридії, капілярії, гетеракиси, трихостронгіліди і райєтини [1–3]. У приватних господарствах Івано-Франківщини автори реєстрували значну ураженість птиці нематодами *Ascaridia galli*, *Heterakis gallinarum* та найпростішими роду *Eimeria* [4].

Лабораторні методи діагностики дозволяють виявити інвазійні елементи більшості перерахованих збудників захворювань прижиттєво, однак яйця аскаридій мають велику схожість з яйцями гетеракисів. Тому лише посмертний діагноз дає можливість в умовах господарства поставити точний діагноз, оскільки гельмінти різняться морфологічно та мають різні місця локалізації: гетеракиси — в сліпих кишках, тоді як аскаридії — у тонкому кишечнику. У свою чергу, використання методів посмертної діагностики дозволить контролювати ступінь інвазії в господарстві та своєчасно впроваджувати заходи боротьби.

Матеріали і методи. Діагностику аскаридіозу курей проводили в літньо-осінній період в умовах приватних господарств різних районів Полтавської області з долівковою технологією утримання.

Посмертну діагностику аскаридіозу курей проводили методом неповного гельмінтологічного розтину за К.І. Скрябіним.

Метою досліджень було провести посмертну діагностику аскаридозу курей, які утримуються в приватних господарствах Полтавської області.

Результати й обговорення. В окремих господарствах було зафіксовано загибель поголів'я птиці. З метою діагностики проведено неповний гельмінтологічний розтин. Трупи

птиці були виснаженими, пір'я скуйовдженим, навколо анального отвору пінисті виділення. Патоморфологічні зміни в шлунково-кишковому каналі характеризувалися ексудативно-альтеративними процесами. Тонкий кишечник пустий, стінка незначно потовщена за рахунок набряку. Слизова оболонка тьмяна, набрякла, нерівномірно гіперемійована. На слизовій оболонці велика кількість густого непрозорого слизу зі множинними дрібними крововиливами. Слизова оболонка товстого кишечника набрякла, потовщена, гіперемійована, вкрита надмірною кількістю слизу (рис. 1).

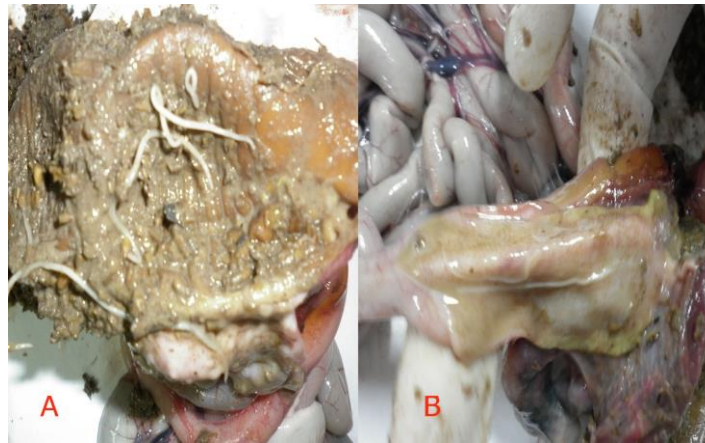

Рис. 1. Гельмінти в м'язовій частині шлунка і тонкому кишечнику

У м'язовій частині шлунка та тонкому кишечнику виявлено гельмінтів жовто-білого кольору довжиною від 2 до 10,5 см (рис. 2), іноді реєстрували закупорку кишечника.

Рис. 2. Нематоди, виявлені в м'язовій частині шлунка (*Ascaridia galli*, Schrank, 1788)

Кутикула паразитів добре розвинена і мала яскраво виражену поперечну посмугованість (рис. 3).

Вхід у ротову порожнину оточували три губи (рис. 4) на яких розташовані два зубоподібні утворення та сосочки. Вільний край губ оточений зубчиками.

Довжина самок становила 70 – 105 мм. У порожнині тіла статевозрілої самки добре видно матку з яйцями (рис. 5). Ближче до головного кінця, посередині тіла самки розташований отвір вувли, а на хвостовому — анус. В матці самки містяться яйця овальної форми, довжиною 0,07 – 0,08 мм (рис. 6).

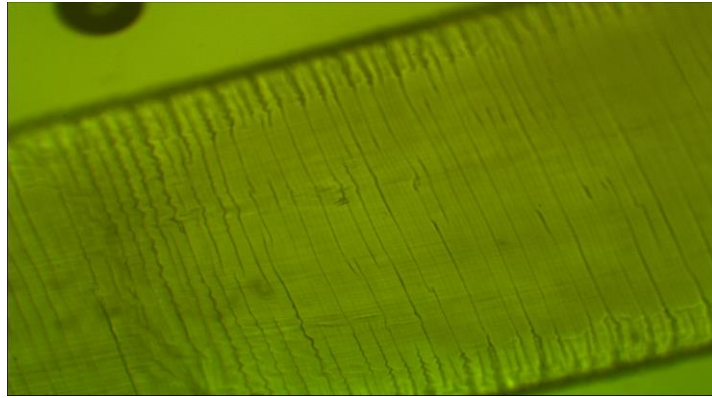

Рис. 3. Поперечна посмугованість кутикули гельмінтів (x270)

Рис. 4. Три губи на вході у ротову порожнину *Ascaridia galli* (x270)

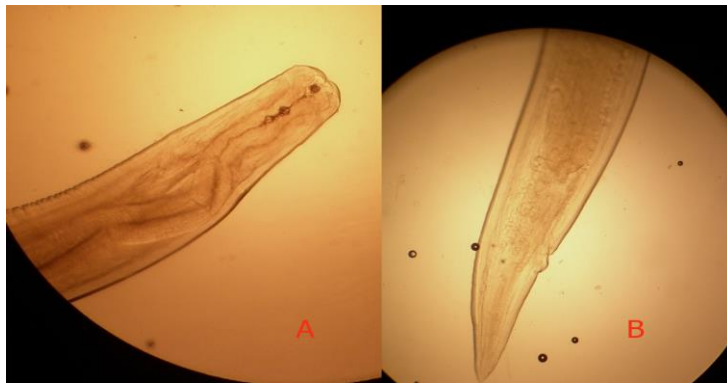

Рис. 5. Головний (А) та хвостовий (В) кінці самки (x270)

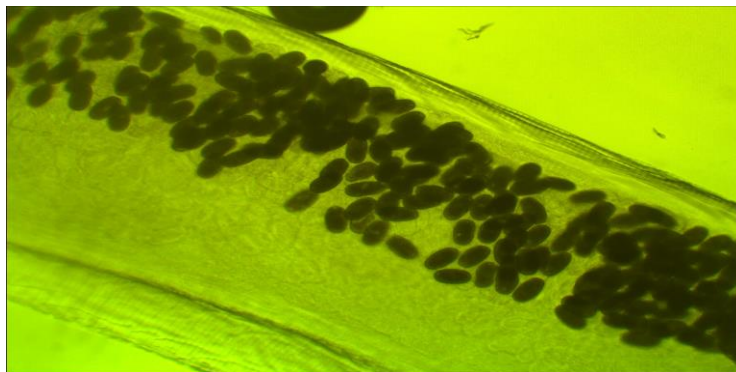

Рис. 6. Матка з яйцями *Ascaridia galli* (x270)

Довжина самців коливалась від 25 до 40 мм і залежала від їх статевої зрілості. На хвостовому кінці добре видно дві спікули однакової довжини, статевий присосок та статеві сосочки (рис. 7). Спікули самців були рівними з розширеннями до проксимального кінця та звуженням до дистального і закінчувалися булаво-подібним здуттям. У самців виявляли невеликі хвостові крила та прианальний присосок з розвиненим хітиновим кільцем, що переривалося на задньому кінці круглим сосочком. До того ж помітними були преанальні, параанальні та постанальні сосочки.

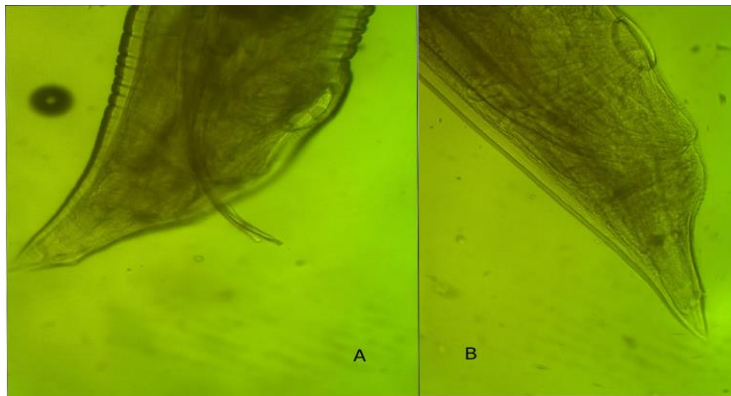

Рис. 7. Хвостовий кінець самця: спікули зовні (А) та всередині спікулярної піхви (В) (x270)

Морфологічні особливості збудників свідчать про їх належність до виду *Ascaridia galli* (Schrunk, 1788). Результати посмертної діагностики свідчать про значне поширення аскаридіозу курей у господарствах Полтавської області. Токсичний вплив паразитів, продуктів їх життєдіяльності та продуктів запалення призводили до загибелі птиці.

ВИСНОВКИ

1. Приватні птахівничі господарства Полтавської області з долівковим типом утримання неблагополучні щодо аскаридіозу курей.

2. Використання посмертних методів діагностики дозволяє вивчити морфологічні особливості збудників та встановити їх належність до виду *Ascaridia galli* (Schrunk, 1788).

Перспективи подальших досліджень. Випробування антигельмінтиків, розробка заходів боротьби з аскаридіозом курей та впровадження їх у приватних господарствах з долівковим типом утримання птиці.

POSTMORTAL DIAGNOSIS OF CHICKENS' ASKARYDIOSIS FROM PRIVATE HOUSEHOLDS OF POLTAVA REGION

O. Klimenko, S. Myhajlychenko, O. Kruchynenko, O. Khizhnya

Poltava State Agrarian Academy
1/3, Skovorody str., Poltava, 36003, Ukraine

SUMMARY

Analysis of the literature and own studies indicate widespread intestinal parasitosis in chickens. Laboratory studies found nematode's parasitism in birds of private farms in Poltava region. Differentiation of askarydiosis and heterakosis requires the use of postmortal diagnostic methods. Incomplete helminthological necropsy of chickens from farms Poltava was discovered white-yellow nematodes with the length of 25 - 100 mm in the small intestine and muscle part of the stomach. The cuticle had transversal striation. Log in mouth was surrounded by three lips, each

of which had two odontoid grow, cloves and papillae on the edges. Length males has been ranged from 25 to 40 mm and depended on their puberty. At the end of the tail is clearly visible two spicules same length, sex and sexual nipples sucker. Morphological features indicate its pathogen is belonging to the species *Ascaridia galli* (Schränk, 1788).

Keywords: POULTRY HELMINTHS, ASKARYDIA, CHICKENS, POSTMORTAL DIAGNOSIS, PATHOLOGICAL CHANGES, MORPHOLOGICAL FEATURES, THE PRIVATE FARMS, POLTAVA REGION.

ПОСМЕРТНАЯ ДИАГНОСТИКА АСКАРИДИОЗА КУР ЧАСТНЫХ ХОЗЯЙСТВ ПОЛТАВСКОЙ ОБЛАСТИ

А. С. Клименко, С. Н. Михайлютенко, О. В. Кручиненко, Е. Ю. Хижня

Полтавская государственная аграрная академия
ул. Г. Сковороды, 1/3, г. Полтава, 36003, Украина

А Н Н О Т А Ц И Я

Анализ литературных данных и собственные исследования свидетельствуют о широком распространении кишечных паразитозов кур. Лабораторными исследованиями установлено паразитирование нематод у птицы частных хозяйств Полтавской области. Дифференциация аскаридиоза и гетеракоза требует использования посмертных методов диагностики. Неполным гельминтологическим вскрытием трупов кур из хозяйств Полтавщины были обнаружены нематоды бело-желтого цвета длиной 25 - 100 мм в тонком кишечнике и мышечной части желудка. Кутикула гельминтов имела поперечную исчерченность. Вход в ротовую полость был окружен тремя губами, каждая из которых имела два зубовидных отростка, сосочки и зубчики по краям. Длина самцов колебалась от 25 до 40 мм и зависела от их половой зрелости. На хвостовом конце хорошо видны две спикулы одинаковой длины, половой присосок и половые сосочки. Морфологические особенности возбудителя свидетельствуют о его принадлежности к виду *Ascaridia galli* (Schränk 1788).

Ключевые слова: ГЕЛЬМИНТОЗЫ ПТИЦЫ, АСКАРИДИИ, КУРЫ, ПОСМЕРТНАЯ ДИАГНОСТИКА, ПАТОЛОГОАНАТОМИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ, MORFOLOGICHESKIE OSOBNOSTI, ЧАСТНЫЕ ХОЗЯЙСТВА, ПОЛТАВСКАЯ ОБЛАСТЬ.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Євстаф'єва В. О. Моніторинг кишкових паразитозів курей приватних господарств Полтавської області / В. О. Євстаф'єва, О. С. Клименко, Л. Ю. Хижня // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2010. — №4. — С. 130–131.
2. Короленко Л. С. Моніторинг гельмінтозів та еймеріозів свійської птиці в господарствах степової зони України та лікувально-профілактичні заходи / Л. С. Короленко, І. І. Коваленко, Т. В. Маршалкіна / Ветеринарна медицина: Паразитологія. — 2010. — № 7. — С.14-16.
3. Маршалкіна Т. В. Моніторинг інвазійних хвороб свійської птиці в господарствах Степової зони України / Т. В. Маршалкіна, Г. В. Заїкіна, І. І. Коваленко / Ветеринарна медицина: Міжвід. темат. наук. зб. ІЕКВМ УААН — Х., 2010. — Вип. 93. — С. 271–275.
4. Глечик М. В. Моніторинг епізоотичної ситуації щодо кишкових інвазій курей птахівничих господарств Івано-Франківської області / М. В. Глечик, В. В. Стибель / Ветеринарна медицина: Міжвід. темат. наук. зб. ІЕКВМ УААН — Х., 2010. — Вип. 93. — С. 113–117.
5. Скрабин К. И. Метод полных гельминтологических вскрытий позвоночных, включая человека. Изд. 1-го Моск. Гос. Университета [Текст]. М, 1928.

Рецензент — А. А. Замазій, д. вет. н., професор, Полтавська державна аграрна академія.